

IULIAN CĂTĂLUI

## Interviu cu scriitorul RADU PARASCHIVESCU



**„Îmi place să aștern povești pe hârtie, mi se pare o ocupație nobilă, solicitantă și răsplătitoare.”**

Iulian CĂTĂLUI: Am observat că ați fost vreo 5 ani bibliotecar, mai întâi, la Ministerul Transporturilor și Telecomunicațiilor (între 1988-1990) și la Biblioteca Națională a României (între 1990-1993) și aș vrea să vă rog să ne povestiți câteva (sau una măcar!) întâmplări mai hazlii din această interesantă experiență de viață (mai ales că revista „Astra” este realizată la Biblioteca „George Barițiu” din Brașov, câțiva dintre colaboratorii ei sunt și bibliotecari aici etc.), eu știu, conflicte cu cititorii, hoții de cărți ș.a.?

1). Radu PARASCHIVESCU: Biblioteca Tehnică Specializată a Oficiului de Informare de pe lângă Ministerul Transporturilor și Telecomunicațiilor (uff!) nu se preta hazului. Simpla ei denumire o dovedește. Era un loc cenușiu într-o lume așijderea. Un an și jumătate, cât am stat acolo, am simțit că-mi irotesc viața cum numai în armată o mai făcusem. „BTS”, avea, desigur, un profil exclusiv tehnic, fapt care făcea din mine obiectul unei depline inadecvări. Completam fișe și uneori efectuam traduceri despre depouri, triaje, tipuri de șine, compartimente de tren, pasaje de cale ferată și alte asemenea. Mă uitam la ceas de o sută de ori pe zi și făceam un lucru pe care nu bănuiam că aveam să-l regret peste ani: imploram timpul să se grăbească. Biblioteca Națională a însemnat un pas înainte într-o carieră oricum neînvidiabilă. Acolo, spre deosebire de „BTS”, am avut de-a face în primul rând cu cărți. Și

fiindcă am ajuns la Biblioteca Națională, în aprilie 1990, n-am ratat proba de culturism literar la care ne-a obligat, în vremea aceea, Occidentul, prin șmechereasca lui solidaritate cu noi. Mai simplu spus, o mulțime de biblioteci și institute apusene au profitat de momentul decembrie 1989, și-au făcut curat în depozite și ne-au trimis, pe lângă volumele care ne-au prins cu adevărat bine, o puzderie de ciurucuri – unele în câte 40-50 de exemplare! Unitatea de măsură a greutateii cărților nu mai era gramul și nici măcar chintalul sau tona; ea devenise vaporul, trenul, vagonul. „A venit un vapor cu cărți din Italia”, „Vedeți că mâine sosește trenul literaturii din Franța” și tot așa. Cărțile erau depozitate într-o incintă de lângă Muzeul Țăranului Român (vorbim, repet, de anul 1990), unde erau triate, pentru ca apoi să fie duse la Biblioteca Națională, aflată pe atunci lângă sediul central al Băncii Naționale, la doi pași de Lipsani. Și cum 90% din angajații bibliotecii erau femei, hamalăcul a căzut în grija celor 7-8 bărbați, printre care cu onoare și oroare mă număram. Biblioteca Națională mi-a creat în acest fel o musculatură a brațelor absolut remarcabilă pentru un filolog. Dar mi-a dăruit și o pârdașnică de sciatică. Tot aici mi-am cunoscut a doua soție, ceea ce m-a făcut să conchid, peste ani, într-un interviu la televizor, că „la Biblioteca Națională m-am ales cu o boală și o nevastă, ca dovadă că o nenorocire nu vine niciodată singură”. N-am cules cine știe ce aplauze acasă.

I.C.: S-a spus că registrul comic-satiric este „mediul predilect” al prozei dvs., încă de la debutul cu romanul *Efemeriada* (2000). În

ce condiții ați debutat, ați încercat și înainte de 1989 să debutați, ați avut vreo scriere de sertar, cum se debutează după Revoluție în România?

R.P.: *Efemeriada* este o carte nereușită și atât, fără veleități comice. În rest, da, sunt de acord că pot fi așezat pe palierul prozei ironice sau satirice, deși am și câteva romane în cu totul alt registru. Mă bănuiesc de simțul umorului. De debutat, am făcut-o teribil de târziu, în 2000, cu *Efemeriada*, pe care am avut orgoliul neghiob s-o public fiindcă n-am ascultat de Alex Ștefănescu. Omul, critic fiind, dibuise punctele slabe ale cărții și-mi recomandase să mai întârzi asupra ei. Asta mi-a sporit căpoșenia, fiindcă aveam deja opt (8) ani de anticameră pentru romanul acesta la Editura Cartea Românească, unde o doamnă căreia mi-e silă până și să-i transcriu numele mă tratase cu o deplină lipsă de grație și de parolism. Dus cu vorba atâta vreme, am găsit disponibilitate la Editura Libra și am scos cartea acolo. Să ne înțelegem, totuși. Asta nu înseamnă că așa se debuta în general pe vremea aceea. Poate că am fost eu ghinionist sau insuficient de pisălog. Poate că ar fi contat sfânta pilă, vorba bună pusă de cineva (dar mă bucur că n-a fost cazul). Și în mod sigur nu produsese un text atât de bun, încât să și-l smulgă editorii din mână. Înainte de 1989 nu publicasem nimica-nimicuța, iar schimbarea de regim din decembrie m-a surprins în plin efort de scriere a *Efemeriadei*. Așa că nu, nu aveam nimic în sertar. A, ba nu, mint. Aveam două traduceri din Virginia Woolf și D. H. Lawrence pe care le-am publicat în 1993, respectiv în 1999.

I.C.: La Brașov, cu ocazia lansării cărții *Maimuța carpatină*, ați spus că ați scris vreo 2-3 romane slabe, dar ulterior v-ați întors la roman. Ce v-a determinat? Cum s-a făcut readaptarea la acest gen literar complex?

### **„Întoarcerea la roman a decurs simplu – de fapt, nici nu mă așteptam să întâmpin mari obstacole”**

R.P.: Vă propun să ne reamintim un pic împreună. La lansarea de care vorbiți, am spus că după un debut palid și neconcludent, cu *Efemeriada*, am scris un roman reușit, *Balul fantomelor*, o carte de proză scurtă de care sunt de-a dreptul mândru, *Bazar bizar*, o carte de eseuri izbutită, cu tematică sportivă, *Fanionul roșu*, și mereu invocatul *Ghidul nesimțitului*. Iar apoi, profitând de ideea și de invitația Ioanei Pârvulescu, m-am întors la roman și am dat *Cu inima smulsă din piept*. Cu alte cuvinte, mi-am veștejit doar debutul, nu și ce a urmat. Întoarcerea la roman a decurs simplu – de fapt, nici nu mă așteptam să întâmpin mari obstacole. Îmi place să aștern povești pe hârtie, mi se pare o ocupație nobilă, solicitantă și răsplătitoare. În anul 2008, Ioana Pârvulescu a rugat câțiva prozatori să scrie câte o carte-dedicație pentru cititorii „Cărții de pe noptieră” (de la Editura Humanitas, n.n.), colecția de care se ocupa chiar ea pe atunci. Trei dintre ei au percutat, printre care și eu. Ceilalți au fost, dacă nu mă înșel, Șerban Foarță și Nicolae Strâmbeanu. La puțin timp după ce am primit invitația, am ajuns în Portugalia și, pe

când mă plimbam pe la o margine de Coimbra, mi-a venit ideea să scriu un basm sângeros despre Pedro cel Drept al Portugaliei și Inês (sau Inêz, în variantă lusitană) de Castro. Așa s-a înfripat *Cu inima smulsă din piept* și tot așa am revenit în câmpul romanului. Fără convulsii, rătăcirii sau tatonări.

### **„Chiar și fără să duc traiul unui anahoret, nu zburd cât e ziua de lungă sub reflectorul public.”**

I.C.: Vă considerați ca făcând parte dintr-o generație literară, să spunem generația 90 sau cea „douămiistă”, sau un scriitor de sine stătător? Ce părere aveți despre generațiile literare?

R.P.: Nu simt prin nimic că aș aparține unei generații sau unui curent literar. N-am căutat să mă apropii de vreun nucleu de scriitori, nu m-am insinuat în albia vreunei direcții de curgere a scrisului. Și asta nu pentru că aș avea stofă de lup singuratic, ci pentru că pur și simplu cred că scrisul e o meserie pe care o practici mai bine fără să aparții unui grup, fără să te revendici dintr-un bazin sau altul. Înrudirile literare pot să devină la un moment dat constrângeri. Așa că n-am cheltuit nici măcar un minut din viață străduindu-mă să mă integrez în vreo mișcare. Îmi place să repet o vorbă a lui Groucho Marx: „Nu vreau să fac parte din nici un club dispus să mă accepte ca membru”. Și mai e ceva. Generațiile sau măcar seriile, „leaturile” scriitoricești se ordonau în jurul unui cenaclu sau al figurii sale tutelare, fie ea Crohmălniceanu, Manolescu, Mircea Martin sau altcineva. Eu am fost la un singur cenaclu literar în viața mea: la Cenaclul „George Gârda” din Făget, județul Timiș, unde citeam poezii cu vreo 30 de ani în urmă, pe când eram profesor de engleză în Banat.

I.C.: Cum vă împărțiți între atâtea activități: prozator, romancier, traducător, jurnalist, redactor de carte etc.? Cum reușiți să treceți „dintr-un registru într-altul, scriind la fel de bine în orice manieră”, după cum spunea criticul literar Tania Radu?

R.P.: M-au mișcat cuvintele Taniei Radu, fiindcă văd în ea un om competent, instruit, limpede în judecăți, rasat și fără prejudecăți și vreo agendă a intereselor, sentimentelor sau resentimentelor. Prin urmare, îi sunt recunoscător pentru ce-a scris despre mine. În ce privește relativa mea mobilitate narativă, ea e rezultatul unei confluente a plăcerilor: plăcerea de a citi și reciti, plăcerea de a scrie și rescrie, plăcerea de a traduce, plăcerea de a fi editor de carte. Cu un asemenea amplasament, restul nici măcar nu mai pare o ispravă. E-adevărat, angajamentele pe care mi le-am asumat îmi lasă teribil de puțin timp pentru mine. Am ajuns să am perioade în care îmi suspend viața personală. Din fericire, la capitolul social-monden nu prea am la ce să renunț. Chiar și fără să duc traiul unui anahoret, nu zburd cât e ziua de lungă sub reflectorul public. Nu sunt „animal de terasă sau de pub”, cum se recomandă amicul Cătălin Ștefănescu. Inițiativele întâlnirilor cu prietenii le au în general ei, nu eu. Și asta nu din îngâmfare, ci pur și simplu fiindcă am multe de făcut și, în ciuda vârstei, încă nu stăpânesc arta de a-mi păstra relațiile la o temperatură și la un nivel de intensitate convenabile.

**„De unde știu că Grigore Ureche n-a scris cu securea călăului gata să-l descăpățâneze dacă nu-i compunea un portret mitologizat cu frenezie lui Ștefan cel Mare?”**

I.C.: Considerând că romane precum *Cu inima smulsă din piept* și *Fluturele negru* sunt și romane istorice, printre altele, ce viziune aveți asupra istoriei, a mentalităților (vezi „Școala Analelor” din Franța), a „jocului cu istoria”, rescriere a trecutului, asupra istoriei contrafactice etc.? V-ați documentat serios sau ați lăsat să zburde fantezia și imaginarul, ori și una și alta?

R.P.: Față de istorie am mefiența celui care a trăit pe pielea lui contrafaceri ale istoriei de un baroc și totodată de un grotesc desăvârșit. Iar cel care a spus că istoria nu e nimic altceva decât o înșiruire de versiuni, a avut dreptate, după mine. Câtă încredere pot să am în niște istorici care mi-l prezintă (cu pistolul la tâmplă) pe Nicolae Ceaușescu ca pe un Pericle de secol douăzeci, ca pe o întruchipare a providenței, ca pe un Mesia balcanic pe care nu ne vom pricepe niciodată să-l proslăvim cum se cuvine? Să luăm, bunăoară, un manual de istoria patriei din anul de dizgrație 1985. E manualul acesta un document? Este. Ne prezintă el o mistificare colosală? Ne prezintă. Și atunci, de ce să am încredere în istorie? Ce sau cine îmi garantează că documentele pe care s-au bazat istoricii secolelor trecute nu s-au scris la fel? De unde știu că Grigore Ureche n-a scris cu securea călăului gata să-l descăpățâneze dacă nu-i compunea un portret mitologizat cu frenezie lui Ștefan cel Mare? În lumina asta, contrafactualismul chiar mi se pare o opțiune rezonabilă. Am citit o serie de romane în această cheie, printre care *Making History* de Stephen Fry, o carte născută din ideea, până la urmă nu din cale afară de originală, că Hitler a supraviețuit atentatului. În romanele mele așa-zis istorice – ați pomenit două, îmi permit să adaug *Astăzi este mâinele de care te-ai temut ieri* – există o împletire a scornelii cu faptul consemnat ca atare în documente. Și da, îmi dau seama că mă învârt într-un cerc vicios. Dacă nu crezi în istorie, de ce ai dat cărților tale o osatură istorică? ați putea să mă întrebați. Și v-aș răspunde: fiindcă e cea mai bună, cea mai rezistentă osatură posibilă. Sigur, aș putea să scriu în logica exclusivă a ficțiunii, dar mi se pare mai bună cusătura aceasta dublă – faptul inventat, care se combină cu faptul real.

I.C.: Prin volume ca *Ghidul nesimțitului*, *Mi-e rău la cap, mă doare mintea* sau *Maimuța carpatină* ați dorit să portretizați România, să faceți o morală, o critică acerbă poporului român, să dați o replică unor cărți moralisto-moralizatoare ale lui Emil Cioran sau H.R. Patapievici, care au „biciuit” și criticat, printre altele, și comportamentul românilor? Și peste 50-100 de ani, românii vor fi la fel sau vom dispărea în marea europeană sau globală?

R.P.: Din capul locului, trebuie să vă spun că nu sunt acerb în ceea ce fac și că resping fără ezitare postura de moralist sau diriginte al nației. Îndârjirea și reflexele de pitbull m-au părăsit de ani buni

– dacă le-oi fi avut vreodată. Sunt, sau cel puțin cred că sunt, un tip afabil și relaxat, cu momente de stupeoare sau tristețe, dar și cu dorința de-a râde senin, fără malițiozitate sau ranchiună. *Ghidul nesimțitului* sau cele două culegeri de perle (vor fi trei în scurt timp), *Dintre sute de clișee și Maimuța carpatină* pot fi piese ale unui puzzle care, îmbucate corect, livrează unul dintre posibilele chipuri ale României la început de mileniu. România așa cum o văd eu. Nici prin cap nu mi-a trecut să declanșez rafale de critici, să vituperez, să clocotesc furibund. Și cu atât mai puțin să fac din cărțile mele replici la cărțile lui Cioran sau Patapievici. O, Doamne, suntem profund diferiți. Pentru început, Cioran sau Patapievici au adâncime, pe când eu mă consider un virtuoz al superficialului, un epidermic cu haz. Și vă rog să fiți fără grijă. Nu ne va înghiți nimeni. Tot aici vom fi și peste o sută de ani. Sper doar că vom (re)învăța să spunem „mulțumesc” și că nu vom mai vorbi atât de tare în public. Vorba lui Gandhi când a fost întrebat ce crede despre civilizația occidentală: „Cred că ar fi o idee foarte interesantă”.







Christiane - calapronio.

traj. de pube

F. Estévez 2001